

хто має математичні здібності ніколи їх не виявить. Учитель – це перший світоч інтелектуального життя» [3]. Тож, ми спостерігаємо, що вчитель за рахунок власної творчої діяльності надихає учнів на активну роботу та спрямовує їх творчий потенціал.

Отже, творчість є важливою складовою педагогічної діяльності. У процесі творчої діяльності відбувається всебічний розвиток особистості та формуються важливі професійні риси педагога. Але для ефективного розвитку педагогічної творчості вчителя потрібно створити спеціальні умови для підвищення його творчої активності, особистісного та професійного зростання.

Список використаної літератури

1. Актуальні проблеми підготовки педагогічних кадрів до творчої професійної діяльності: Зб. наук. праць. – К., 1993. – 240 с.
2. Сухомлинский В. А. Избранные педагогические сочинения В 3-х т. / В. А. Сухомлинский – М.: Педагогика. – 987 с.
3. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи. Бесіда 1. Основні проблеми творчої праці вчителя / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори в 5 т. – К., 1976. – Т.4. – 489 с.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа., 1988. – 310 с.

Ірина Бузажи

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

В. О. Сухомлинський надавав великого значення особистісно-професійній культурі фахівця, зокрема, вчителя. На думку видатного педагога, професійна культура вчителя – це особливості вираження його особистості в професійній діяльності: «З того, як і чому вихователь виражає себе, дитина робить висновок про те, якими є люди, взагалі, в чому полягає добро, в чому ідеал. Отже, необхідно, щоб особистість педагога приваблювала вихованців, надихала їх своєю цілісністю, красою ідейно-життєвих поглядів, переконань, морально-естетичних принципів, інтелектуальним багатством, працьовитістю» [7, с. 197].

На основі використання ідей В. О. Сухомлинського окреслимо шляхи формування особистісно-професійної культури майбутніх медиків в умовах медичного коледжу. В. Сухомлинський стверджував, що «зміст вчительської професії – це людинознавство, постійне проникнення в складний духовний світ людини, яке ніколи не припиняється» [7, с. 420]. Відповідно він ставив досить високі вимоги до рівня професійної підготовки вчителя, адже справжнім творцем людських душ може стати педагог, який має цілісну систему особистісних якостей, духовну культуру, світоглядні переконання.

Підвищені вимоги щодо професійної діяльності та особистості медика визначають особливості організації його як професійної, так і гуманітарної підготовки. У сучасних соціокультурних умовах вона покликана вирішувати складні завдання: по-перше, сприяти соціальному розвитку особистості майбутнього медика, його загальноосвітній і культурологічній підготовці; по-друге, забезпечувати професійне зростання в обраній галузі медичної діяльності. Розвиток особистості медика, набуття ним професійної компетентності та оволодіння основами професійної й особистісної культури дозволять йому успішно виконувати професійну діяльність.

Культура як освітня цінність у розвитку й вихованні студентів-медиків повинна виявлятися у культурі буття, мислення, дозвілля, відносинах, спілкуванні, світоглядній культурі, естетичній діяльності. Адже лише у культурному середовищі можуть сформуватися фахівці, здатні вільно і глибоко мислити, створювати й використовувати інтелектуальні та моральні цінності, відповідності яким постійно потребує суспільство загалом і медичні заклади зокрема.

Аналіз останніх джерел і публікацій з фізіології, філософії, психології, педагогіки засвідчив, що культуру як сферу реалізації людських цінностей, ступінь саморозвитку і самореалізації розглядали А. Арнольдов, О. Газман, П. Гуревич, А. Коршунов, Н. Крилова, Л. Лебедик [1-2], Л. Морозова, Н. Саєнко, В. Семенов, Є. Соколов, В. Стрельников [3-6], В. Сухомлинський [7-9], М. Шибяєва; як виявлення людяності – Л. Бурдейна, Ю. Давидов, І. Зязюн, В. Малахов, В. Менжулін та інші У той же

час питання формування особистісно-професійної культури майбутніх медиків в умовах медичного коледжу не були предметом цілісного педагогічного дослідження.

На основі аналізу сучасних досліджень спробуємо обґрунтувати теоретичні і методичні засади формування особистісно-професійної культури майбутніх медиків в умовах медичного коледжу.

У ході дослідження, проведеного на базі Кам'янського медичного коледжу, обґрунтовано суть особистісно-професійної культури майбутнього медика як бінарного інтегрованого динамічного утворення, яке включає систему професійно-особистісних цінностей на засадах гуманістичних і культурологічних принципів, медичної етики та деонтології, що визначають його діяльність і поведінку у різноманітних професійних ситуаціях.

Ми керувалися ідеєю видатного педагога В. Сухомлинського, який застерігав від появи в духовній культурі вчителя таких негативних явищ, як підозрілість, недоброчливість, озлобленість, злорадство. Справжній вчитель, на його думку, має бачити, поважати, заохочувати й розвивати загальнолюдські цінності в кожному, хто поруч, як в учнів, так і у своїх колег-педагогів. В. Сухомлинський також наголошував на тому, що треба спиратися на позитив у вихованні, а не на викорінення вад. Василь Олександрович писав, що «Педагог без любові до дитини – це все одно, що співець без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору» [7, с. 292].

Структуру професійно-особистісної культури майбутнього медика складають два блоки: професійний, який у якості цінностей уключає професійні цілі, професійні мотиви, професійну спрямованість (мотиваційно-цільовий компонент); професійні знання та вміння, котрі сприяють формуванню професійної компетентності майбутнього медика, забезпечують його професійне зростання (когнітивно-діяльнісний компонент); особистісний, який у якості цінностей уключає здібності, якості та властивості майбутнього медика, котрі сприяють формуванню спрямованості на професію медика, забезпечують сформованість особистісної позиції, заснованої на принципах загальнолюдської моралі та загальної культури, яким медик «підкорює» свої думки, почуття та емоції, дії та вчинки, лінію поведінки у різноманітних ситуаціях як особистого, так і професійного життя й діяльності, а також забезпечує розвиток особистісної культури та подальше самовдосконалення.

Теоретико-методологічними засадами процесу формування особистісно-професійної культури майбутнього медика є такі провідні ідеї: 1) особистісно-професійна культура вважається складною соціальною характеристикою медика, що відображає його професійну позицію; є показником рівня його духовно-морального й інтелектуального розвитку, високого професіоналізму, розвиненості професійно значущих і морально-деонтологічних якостей, необхідних для успішного вирішення професійних проблем; 2) гуманітарна підготовка студента медичного коледжу передбачає його формування як людини культури, акумулювання знань, умінь і якостей на основі культурологічного підходу, необхідних у професійній діяльності, засвоєння принципів і норм моралі, цілеспрямоване формування загальнолюдських цінностей, позитивних мотивів професійно-трудової й суспільної діяльності; 3) упровадження культурологічного, аксіологічного, системного, компетентнісного, акмеологічного, особистісного, діяльнісного, деонтологічного підходів у систему гуманітарної підготовки майбутнього медика; 4) цілеспрямоване, спеціально організоване формування особистісно-професійної культури майбутніх медиків передбачає гуманізацію цільових установок усіх суб'єктів освітнього процесу; насичення змісту гуманітарних дисциплін культурологічною інформацією, текстами, що відображають етико-деонтологічний характер майбутньої професійної діяльності; реалізацію суб'єкт-суб'єктних відносин між учасниками освітнього процесу, надання міжособистісним відносинам статусу культури; превалювання діалогових навчальних ситуацій, які залучають особистий досвід студентів і стимулюють вираження ними ціннісного ставлення до інформації, що вивчається; створення атмосфери іншомовного міжкультурного спілкування, орієнтованого на оволодіння студентами соціокультурними нормами; 5) цілісність і системність процесу формування особистісно-професійної культури майбутнього медика вимагає єдності її блоків, орієнтованих на формування у студентів системи цінностей: професійних цінностей-знань, професійних цінностей-умінь, особистісних цінностей-властивостей і цінностей-відносин, що забезпечують професійну діяльність, професійне зростання і професійне самовдосконалення медика.

Нами теоретично обґрунтовано модель науково-методичної системи формування особистісно-професійної культури на основі реалізації наукових підходів, що включає концептуально-цільову, структурно-змістову, функціонально-технологічну, результативно-аналітичну підсистеми.

Концептуально-цільова підсистема містить мету – формування блоків особистісно-професійної культури майбутнього медика, а також методологічні підходи (культурологічний; аксіологічний; системний; компетентнісний; акмеологічний; особистісний; діяльнісний, деонтологічний), що

уможливають ефективність досягнення цілей науково-методичної культури студентів в умовах медичного коледжу, а також визначено принципи формування особистісно-професійної культури у студентів: гуманізації та демократизації; цілісності; культурологізації змісту навчання; культуровідповідності та природовідповідності; індивідуалізації; наступності; інтеграції на культурологічній основі; діалогічного спілкування; науковості; систематичності й послідовності; зв'язку навчання з практичною діяльністю.

Структурно-змістова підсистема відображає блоки особистісно-професійної культури майбутнього медика як інтегрованої динамічної системи особистісно-професійних цінностей, зміст яких зумовив організацію навчання студентів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, що передбачає цілеспрямовану реалізацію змістових блоків особистісно-професійної культури, а саме: оволодіння професійними знаннями та професійними вміннями, заснованими на загальнолюдських цінностях, моральних нормах і принципах, які майбутні медики застосовують на практиці; виявлення особистісних якостей і здібностей, що забезпечують ефективність професійної діяльності та спілкування медика.

Ми керувалися ідеєю В. Сухомлинського, який серед професійно значущих умінь і навичок особливу увагу приділяв мовленнєвій культурі вчителя. Слово вчителя він уважав найважливішим інструментом впливу на духовний світ школяра. «Мовна культура людини – це дзеркало її духовної культури. Найважливішим засобом впливу на дитину, облагороджування її почуттів, думок, переживань є краса і велич, сила і виразність рідного слова» [7, с. 202]. Погляди В. Сухомлинського на професійну культуру вчителя – багатогранність розгляду цієї проблеми видатним педагогом потребує її дальшого ґрунтовного дослідження стосовно медичного працівника.

Якостями, необхідними для успішної діяльності медика, є ті, що характеризують взаємовідносини з людьми, а саме: тактовність, доброзичливість, принциповість, повага до людей, вимогливість, чуйність, ввічливість, а серед якостей особистості, що характеризують ставлення до праці, найбільш значущими є відповідальність, акуратність, дисциплінованість, що сприяють формуванню медика-професіонала. Сформованість компонентів особистісного блоку забезпечує розвиток особистісної культури та самовдосконалення майбутнього медика.

Самовдосконалення надзвичайно важливе для медиків, оскільки успішна їхня професійна діяльність пов'язана з вивченням та використанням на практиці новітніх досягнень медицини та фармації. А це вимагає постійного оновлення знань та набуття умінь, що забезпечують високу якість надання медичної та профілактичної допомоги пацієнтам.

Функціонально-технологічна підсистема уключає етапи формування особистісно-професійної культури майбутнього медика (мотиваційно-орієнтаційний, когнітивно-процесуальний, рефлексивно-оцінний) та педагогічний інструментарій.

Результативно-аналітична підсистема містить моніторинг процесу формування особистісно-професійної культури майбутнього медика за визначеними критеріями і показниками та корекцію за потреби діяльності та спілкування студентів.

Дана модель є проектом діяльності навчальних закладів у системі загальнокультурного розвитку особистості майбутнього медика.

Таким чином, розроблені на основі використання ідей В. О. Сухомлинського теоретичні і методичні засади формування особистісно-професійної культури майбутніх медиків в умовах медичного коледжу передбачають: цілеспрямованість і неперервність етапів цього формування; взаємозв'язок усіх підсистем на основі педагогічного інструментарію; моніторинговий супровід.

Проведене дослідження дозволило визначити перспективні напрями подальшої розробки означеної проблеми: формування особистісно-професійної позиції майбутнього медика у процесі фахової підготовки та розробка педагогічних умов професійної самореалізації майбутнього медика у процесі клінічних практик.

Список використаної літератури

1. Лебедик Л. В. Оцінювання культури вищого навчального закладу через якість здоров'язбережувального середовища / Л. В. Лебедик // Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості : збірник статей. – Слов'янськ : ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2017. – Т. 1. – 583 с. – С. 495-500.

2. Лебедик Л. В. Педагогічна підготовка магістрів у вищих економічних навчальних закладах: монографія / Л. В. Лебедик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 165 с.

3. Стрельников В. Ю. Оцінювання корпоративної культури навчального закладу через якість корпоративного середовища / В. Ю. Стрельников // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології / Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Вип. 2 (7). – Херсон, 2012. – 518 с. – С. 442-448.

4. Стрельніков В. Ю. Професійний розвиток майбутнього фахівця як складник його соціальної діяльності у контексті сучасної соціокультурної ситуації / В. Ю. Стрельніков // Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства: теоретичні та прикладні проблеми : монографія / С. П. Архипова, Т. М. Десятов, І. І. Кругляк та ін. ; за заг. ред. С. П. Архипової. – Черкаси: Вид. ФОП Гордієнко Є. І., 2014. – 234 с. – С. 19-46.

5. Стрельніков Віктор. Розвиток проєктувальної майстерності викладача як складової його професійної культури / Віктор Стрельніков // Молодь і ринок. – 2009. – № 2 (49). – С. 20-24.

6. Стрельніков В. Ю. Теоретико-методологічні основи формування духовної культури майбутнього вчителя / В. Ю. Стрельніков // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки» : зб. наук. пр. – Вип. 2. – Бердянськ : БДПУ, 2016. – 270 с. – С. 38-43.

7. Сухомлинський В. Вибрані твори : в 5-ти т. – Т. 5. Статті / В. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1977. – 639 с.

8. Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: У 5 т. – К.: Рад. шк., 1976. – Т. 4. – С.7-390.

9. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибр. тв.: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1977. – Т.3. – С.5-279.

Юрій Войник

ЗАСТОСУВАННЯ ІДЕЙ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО ПРО ПРОЄКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Одним із перших у вітчизняній педагогіці актуальність проблеми проєктування навчального процесу вивчав В. О. Сухомлинський. У результаті своєї новаторської педагогічної діяльності дослідник створив цілісну концепцію, що презентує ідею проєктування особистості як суб'єкта навчально-виховного процесу.

За В. О. Сухомлинським, пізнавальна діяльність є однією з пріоритетних і визначається особливістю дитячого сприйняття світу та перетворення його на знання. У праці «Павлиська середня школа» зазначається: «Навчити дитину активно бачити світ, керуватися в праці переконаннями – одна з головних передумов того, щоб знання виховували» [8, с. 211]. Виховували саме індивідуальну особистість, ерудовану та пристосовану до соціалізації на кожному етапі життя.

Педагог переконаний, що активний процес отримання учнями інформації під час навчальних проєктів сприяє усвідомленому розумінню навчального матеріалу та перетворенню ситуативних досягнень в умовиводи та практичні навички: «дослідницький характер розумової праці важливий тільки там, де учні мають справу з наочними сторонами предметів та явищ...для процесу мислення учні залучають весь наявний в них запас узагальнюючих думок (висновків, законів, формул тощо) про предмети і явища» [8, с. 210]. Таким чином, учень самомотивується до пошуку інформації та знань, формується так званий «науковий світогляд дитини»: «знання лише тоді стають фактором формування наукового світогляду, коли процес навчання є частиною багатогранного інтелектуального життя вихованця, коли починається «гра» його інтелектуальних та вольових сил, коли навчання відкриває йому вікно у світ і в цьому світі відкривається багато цікавого, захоплюючого...» [3, с. 213].

Спробуємо окреслити на основі ідей Василя Сухомлинського про проєктування навчального процесу, наукові основи розв'язання проблеми проєктування навчального процесу підготовки майбутнього фахівця засобами інноваційних технологій.

Від майбутніх фахівців суспільство вимагає нових професійних якостей, що ґрунтуються на поєднанні творчого, інноваційного та інтелектуально-інформаційного компонентів діяльності. Тому якісна підготовка майбутніх фахівців потребує нових підходів до питань удосконалення навчального процесу їх підготовки, оновлення змісту навчальних дисциплін та впровадження інноваційних технологій їх вивчення, формування професійної компетентності в умовах інформатизації освіти.

З огляду на сучасні тенденції розвитку вищої школи та результати пілотажного дослідження, актуальним залишається обґрунтування дидактичних засад проєктування навчального процесу майбутніх фахівців в контексті інформатизації освіти, а також проведення роботи зі створення інформаційно-методичного забезпечення для проєктування навчального процесу засобами